

Steun- begroting horeca

*Want we zijn er
namelijk nog niet*

**GEEN
HAAGS
BAKKIE!**

#KHNsteunbegroting2021 #steundehoreca

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
1. Langere coronasteun voor horeca noodzakelijk, ook na 1 oktober 2021	6
a. Waarom voortzetten van steunmaatregelen na 1 oktober noodzakelijk is	6
b. Wat er volgens KHN nodig is om de ondernemers niet in de steek te laten	7
2. Relevante feiten en cijfers over de horeca kernachtig samengevat	8
a. Belangrijkste resultaten KHN-Ledenenquête	8
b. CBS: omzetontwikkeling horeca 2019 tot en met het tweede kwartaal van 2021	8
c. Belangrijkste conclusies CBS-rapport Corona en de horeca	9
d. Horeca en corona-impact in vier grafieken	10
3. Waardering KHN-kabinetsbrief d.d. 30-08-2021 over stopzetten steunmaatregelen. Datgene wat na 1 oktober 2021 nog wordt gedaan is onvoldoende.	13
Bijlagen	14
Bijlage 1: KHN-Ledenenquête Economie Juli 2021, resultaten in grafieken	14
Bijlage 2: CBS: Corona en de horeca	21
Bijlage 3: Infographic Rijksoverheid: Einde steunpakket voor banen en economie	34

Voorwoord

Geachte Kamerleden,

Voor u ligt de KHN-Steunbegroting voor de horeca. Het coronavirus heeft een impact op onze prachtige branche die zijn weerga niet kent. Daarom wordt deze begroting gedomineerd door de gevolgen van het coronavirus op de horeca.

Ook 2021 is een heftig jaar voor de horeca. Gedurende de eerste vijf maanden was er nog sprake van een volledige lockdown voor het overgrote deel van de horeca. Pas sinds 26 juni kan er weer enigszins worden geëxploiteerd, maar in ieder geval tot en met 19 september is dat op 1,5 meter, met verplicht zitten én een sluiting om 00.00 uur. De steunmaatregelen zijn dan wel snel tot stand gekomen, maar er is ook een groep die hier geheel niet voor in aanmerking kwam en nu nog steeds niet tot nauwelijks aanspraak kan maken op steun. En nu de horeca sinds 26 juni voor een groot deel weer open is, betekent dit niet dat de horeca direct op 100% van het 'oude normaal' kan functioneren. Het herstel van ondernemingen zelf, of het herstel van bedrijvigheid van horecaondernemingen, zal nog lang duren.

Maar de steun stopt als het aan het kabinet ligt. Het kabinet gaf eind juni al aan van plan te zijn het steun- en herstellepakket na 1 oktober 2021 niet te verlengen. In de kabinetsbrief van 30 augustus 2021 heeft het kabinet bekend gemaakt de generieke steunmaatregelen met ingang van 1 oktober daadwerkelijk te gaan stoppen. Een besluit dat desastreus uitpakt voor een aanzienlijk deel van de horeca. Wat na 1 oktober 2021 nog door het kabinet wordt gedaan aan coronasteun is onvoldoende of wordt onvoldoende concreet gemaakt.

De meeste horecaondernemers kampen met grote cashflow problemen en er is weinig geld om te investeren en onvoldoende omzet om betalingsachterstanden in te lopen. De internationale reisbeperkingen duren voorlopig voort, dus blijft internationaal zakelijk verkeer en internationaal toerisme uit. De vaste lasten lopen door, maar

er is geen concreet perspectief op wanneer de markt voor (zakelijke) overnachtingen, evenementen, congressen en catering of feesten weer aantrekt. Clubs & Nightlife bedrijven zijn in ieder geval tot 1 november verplicht gesloten.

De horeca heeft ook de komende periode het kabinet als lichtbaken nodig in de moeilijke tijd die nog komen gaat. De angst bestaat dat er vanaf het vierde kwartaal veel zaken failliet zullen gaan als de steun per 1 oktober wegvalt. Dat zet ook de positie van betrokken werknemers onder druk. Aanvullende financiële compensatie vanuit de overheid blijft voorlopig dan ook keihard noodzakelijk, eventueel door maatwerk. Kortom een breed Horeca-Coronaherstelplan waar KHN al geruime tijd op aandringt bij het kabinet.

In maart 2020, inmiddels bijna anderhalf jaar geleden, zei premier Rutte nog dat het hoe dan ook een moeilijke tijd zou worden, maar dat het kabinet ondernemers niet in de steek zou laten. KHN vraagt het kabinet en de Tweede Kamer om horecaondernemers nu – met de haven in zicht – niet alsnog te laten stranden. Daarom is het belangrijk dat de financiële steunmaatregelen worden verbeterd en aangevuld. Hiermee kunnen we als branche toewerken naar duurzaam economisch herstel. KHN heeft daar concrete suggesties voor. Deze vinden jullie in deze steunbegroting. We hopen dat het kabinet wil investeren in een toekomstbestendige horecabranche, zodat de horeca – net zoals voor de crisis - ook in de komende jaren weer een belangrijke toegevoegde waarde kan leveren aan de Nederlandse samenleving en economie.

Het voortzetten van de financiële steun moet dan ook gezien worden als een investering. Een investering in het behoud van de hoogwaardige Nederlandse infrastructuur als het gaat om beurzen, congressen, evenementen etc. Als we deze (ook in het buitenland) hoogwaardige positie niet snel herstellen, kan dat tot jarenlange schade leiden. Dit met matig gevulde beursgebouwen en hotels als gevolg. De zogenaamde lead time van internationale beurzen en congressen is meestal enkele jaren. Als deze nu uitwijken naar andere landen, waar men vaak voor meerdere jaren tekent, lopen we als Nederland een enorme en lange achterstand op. Het stoppen van de financiële steun in deze context zien wij dan ook als kapitaalsvernietiging en verspilling van belastinggeld. Immers is de uitgekeerde steun deels voor niets geweest en worden er deelsectoren afgebroken, die dadelijk weer met meer kosten opgebouwd moeten worden. De kennis (in professionals) en infrastructuur behouden door steun te verlengen is verreweg ‘goedkoper’ dan nu stoppen. In dat vergezicht willen we u meenemen. Om dan nog maar te zwijgen over de eerder aangehaalde werkloosheid die dit tot gevolg zal hebben.

Het doorzetten van de NOW en TVL geeft op basis van de trend in de CBS-rapportage een uitgave van ongeveer 200 miljoen voor de NOW en ongeveer 600 miljoen voor de TVL. Extra uitgaven die in het grote (financiële) geweld van de coronacrisis bescheiden zijn.

Het vertrouwen van veel ondernemers in het kabinet is inmiddels tot het nulpunt gedaald. Allereerst door een zwakkend beleid als het gaat om de coronamaatregelen en de impact daarvan op de horeca. Maar politieke verantwoordelijkheid nemen betekent ook dat als je coronamaatregelen neemt die schadelijk zijn voor ondernemers, die schade ook daadwerkelijk volledig wordt gecompenseerd. Echter wordt er niet volledig gecompenseerd en er wordt te vroeg gestopt met compenseren. Met name het feit dat niet de volledige financiële consequentie wordt genomen van het coronabeleid richting ondernemers doet veel pijn. Voor veel horecaondernemers is dit de nekslag voor het vertrouwen in het kabinet.

Aan de Tweede Kamerleden vraagt KHN onze oproep aan het kabinet te ondersteunen en zo nodig bij het kabinet af te dwingen. Uiteraard zijn wij bereid daarover het gesprek aan te gaan.

Met gastvrije groet,

Robèr Willemsen

Voorzitter Koninklijke Horeca Nederland

Dirk Beljaarts

Algemeen Directeur Koninklijke Horeca Nederland

1. Langere coronasteun voor horeca noodzakelijk, ook na 1 oktober 2021

a. Waarom voortzetten van steunmaatregelen na 1 oktober noodzakelijk is

De horeca is sinds 26 juni met onder andere 1,5 meter beperkingen weer open. Voor veel horecazaken zal het herstel nog lang duren. De meeste horecaondernemers kampen met grote cashflow problemen en er is weinig geld om te investeren. De internationale reisbeperkingen duren voorlopig voort, dus blijft internationaal zakelijk verkeer en internationaal toerisme uit. Dat zal nog een tijd overbrugging vergen. De vaste lasten lopen door, maar er is geen concreet perspectief op wanneer de markt voor (zakelijke) overnachtingen, evenementen en congressen weer aantrekt. Clubs & Nightlife bedrijven zijn in ieder geval tot 1 november verplicht gesloten.

De angst bestaat dat er in het vierde kwartaal veel zaken omvallen en de positie van werknemers onder druk komt te staan als de steun per 1 oktober wegvalt. Aanvullende financiële compensatie, eventueel door maatwerk vanuit de overheid, blijft voorlopig dan ook keihard noodzakelijk, inclusief een Horeca-Coronaherstelplan waar KHN al geruime tijd op aandringt bij het kabinet.

Waar zitten de grootste problemen?

Internationaal toerisme en internationaal zakelijk verkeer, congressen en events blijven uit en herstel daarvan wordt pas na 2022 substantieel. Daarom is het van belang dat de steun wordt voortgezet en is maatwerk noodzakelijk. Mensen houden de behoefte om te reizen en om gezelligheid in de horeca op te zoeken, al is het de vraag wanneer landen toerisme en reizen weer actief promoten of zonder restricties toestaan, wanneer grootschalige evenementen en congressen weer zullen plaatsvinden en het binnenlandse consumentenvertrouwen toeneemt. Clubs & Nightlife bedrijven kunnen op zijn vroegst op 1 november weer open. Daghoreca zoals restaurants, grandcafés en fastservice zijn nu redelijk te exploiteren al zit onder andere de 1,5 meter, verplicht placcen en de sluitingstijd van 00:00 uur nog even in de weg. Het binnenlandse toerisme zorgt voor seizoenbezetting van hotels aan de kust en eilanden, maar gaat helaas aan de meeste steden voorbij.

Voortzetten steun onvermijdelijk

Veel ondernemingen binnen de branche gaan wéér een moeilijke tijd tegemoet. De verontwaardiging bij horecaondernemers over het stopzetten van de steunmaatregelen met ingang van 1 oktober 2021 is dan ook groot. Zeker bij ondernemers waar het door de geldende coronabeperkingen echt nog niet goed gaat.

“Het is onacceptabel en niet uit te leggen dat de restricties doorlopen en de effecten ook langer doorwerken, maar dat de steun stopt. Bedrijven zitten zonder reserves en/of met een grote schuldenberg”, aldus KHN-voorzitter Robèr Willemsen.

Daarom is de noodzaak voor een schuldenfonds om de afbouw van schulden te garanderen groot. Het gaat vooral om corona gerelateerde belastingschulden en huurachterstanden, al dan niet in combinatie met nieuwe bankschulden.

b. Wat er volgens KHN nodig is om de ondernemers niet in de steek te laten

- Zet de NOW en TVL door met zo nodig
 - a) een veel hoger minimaal omzetverlies;
 - b) een NOW-onderbouwing van de noodzakelijke personeelssterkte per nieuwe NOW-subsidieperiode;
 - c) een TVL met gebruik van de ruimte in het EU-steunkader.De vormgeving kan volgens NOW en TVL-principes, maar onder verschillende steunkaders.
- Een schuldenfonds (bundelen, saneren belastingschuld, NOW-schuld en TVL-schuld en uitsmeren afbetaling met staatsgarantie). De uitvoering moet deels decentraal plaatsvinden om deals tot stand te brengen en de afwikkeling van betalingen kan centraal vanuit dat fonds. Uitgangspunt is continuïteit en dat voor de kleinere onderneming ook stoppen zonder opgelopen coronaschuld mogelijk wordt. De totale belastinguitstel horeca was eind mei ruim € 1,1 miljard.
- Een investering en herstellfonds met onder andere een gerichte staatsgegarandeerde lening tot maximaal € 100.000 (kan uit verschillende EU-steunkaders).
- Lagere werkgeverslasten en lagere inhoudingen op lonen. Als het kabinet het minimumloon verhoogt, dan mag dat die verhoging niet doorwerken in uitkeringen, met uitzondering van de AOW-uitkering, want dat belooft werken.
- Het beschikbaar maken van arbeidsmarktsubsidies voor individuele ondernemingen, ook zonder cao-fonds.

Bij schulden en investeringen moet worden bedacht dat directeur-grotoaandeelhouders niet onder de NOW-subsidie vielen, zij zijn immers geen werknemer. Dat hakt er bij kleinere rechtspersonen (BV's) extra in. Bovendien is er een maximum aan TVL-steun dat vooral grote ondernemingen en groepen van verbonden bedrijven treft. Dat vereist nieuw maatwerk.

De NOW-steun dekt over langere tijd niet alle personele kosten. De TVL is genormeerd op statistische gemiddelden (eten en drinken 25 procent en hotels 40 procent). Dat verschilt met de reële kosten. Bovendien wordt met 40 procent eerder het maximum van 1,8 miljoen bereikt die voor de TVL geldt. De TVL was in 2020 eerst 50 procent van de normpercentages, pas vanaf het tweede kwartaal van 2021 werd dit 100 procent. Naar mate de beperkingen langer duurden, werden de verschillen tussen subsidie en reële kosten - en daarmee de individuele tekorten - veel groter.

Het doorzetten van de NOW en TVL geeft op basis van de trend in de CBS-rapportage een uitgave van ongeveer 200 miljoen voor de NOW en ongeveer 600 miljoen voor de TVL.

Vorig jaar raamde KHN de benodigde steun op € 5 miljard. Het totaal aan steun komt nu uit op € 4 miljard aan NOW, TVL en uitgestelde betalingen, plus de uitkeringen voor verloren banen, TOZO, etc. Dat was voor alleen 2020. Het is nu ver in 2021 en aanvullende steun middels maatwerk is dan ook noodzakelijk.

Zie ook: [Gebruik van steunmaatregelen corona per 31 mei \(cbs.nl\)](#)

2. Relevante feiten en cijfers over de horeca kernachtig samengevat

a. Belangrijkste resultaten KHN-Ledenenquête

Eind juli heeft KHN opnieuw een enquête onder haar leden gehouden om de economische situatie van ondernemers te peilen. Uit de resultaten blijkt dat er verschillen zijn onder leden. Voor een deel van de sector zijn er geen grote problemen meer, maar er is een deel binnen de branche waar de problemen enorm zijn. Zo geeft maar 28 procent van de leden aan sinds juni 2021 zonder steun tot een positief bedrijfsresultaat te kunnen komen: 39 procent heeft een negatief eigen vermogen, 40 procent heeft achterstanden als het gaat om belastingen en 26 procent heeft huurachterstand.

De cijfers van bedrijven met achterstanden spreken voor zich. De betalingsachterstanden van belastingen zijn substantieel, met medianen van € 19.000 tot € 40.000, en voor hotels tot wel € 58.000. Huurachterstanden komen daar nog bij met de medianen € 7.000 tot € 15.000 en € 22.000 tot € 29.000 onder vrije tijd en hotels. Dat zijn voor die horecabedrijven dramatische uitkomsten. Daarom blijft KHN zich hard maken voor steunmaatregelen. Er zijn minder ondernemers met grote problemen, maar de ondernemers met grote problemen hebben ook daadwerkelijk enorme problemen.

Zie voor alle resultaten van de KHN-Ledenenquête bijlage 1: KHN-ledenenquête Economie; Juli 2021, resultaten in grafieken

“Wat KHN betreft is het heel simpel; als de overheid kiest voor maatregelen rond bepaalde activiteiten of ondernemingen, dan moet het kabinet er in ieder geval voor zorgen dat die horecaondernemers financieel niet de dupe zijn en dat ze ruimhartig worden gecompenseerd. Zij moeten ook redelijke hersteltijd krijgen. Maatregelen en de na-ijleffecten verschillen immers bij verschillende activiteiten”, aldus KHN-voorzitter Robèr Willemsen.

b. CBS: omzetontwikkeling horeca 2019 tot en met het tweede kwartaal van 2021

De omzetsdaling horeca 2019 tot en met het tweede kwartaal van 2021 liegt er niet om. Het CBS rapporteert:

Bedrijfstakken/branches (SBI 2008)	Perioden	Onderwerp		Omzetontwikkeling t.o.v. een jaar eerder	
		Indexcijfers omzet		Waarde Volume	
		2015=100	%	Waarde	Volume
I Horeca	2019	125,5	112,5	3,8	1,4
	2020	82,4	.	-34,3	.
	2021 1e kwartaal ^o	49,9	.	-46,7	.
	2021 2e kwartaal ^o	86,6	73,2	52,6	.
551 Hotels	2019	129,2	111,9	5,2	3,8
	2020	63,4	.	-50,9	.
	2021 1e kwartaal ^o	24,2	22,9	-72,0	-71,6
	2021 2e kwartaal ^o	55,8	44,8	82,2	.
56101 Restaurants	2019	125,1	115,6	3,1	0,7
	2020	80,9	.	-35,4	.
	2021 1e kwartaal ^o	41,2	.	-56,1	.
	2021 2e kwartaal ^o	83,9	74,1	56,5	.
56102 Fastfoodrestaurants, ijssalons etc	2019	136,3	123,8	5,2	3,4
	2020	117,4	.	-13,8	.
	2021 1e kwartaal ^o	100,0	87,3	-9,2	-11,4
	2021 2e kwartaal ^o	141,5	122,5	37,7	.
563 Cafés	2019	115,8	107,0	1,0	-1,4
	2020	67,0	.	-42,2	.
	2021 1e kwartaal ^o	20,0	.	-76,3	.
	2021 2e kwartaal ^o	61,7	54,5	48,8	.

Bron: CBS

De omzet van de horeca over 2020 was 34 procent minder dan over 2019. Voor de hotels was de omzet 51 procent minder, voor restaurants 35 procent minder, voor fastservice 14 procent minder en voor cafés 42 procent minder. De cijfers van het eerste en tweede kwartaal van 2021 geven aan dat er per saldo voor heel 2021 horeca breed niets verbeterd, maar dat de probleemverschillen tussen ondernemingen groter worden. Dit ondersteunt onze roep om maatwerk; steun waar dat nodig is met de focus op het oplossen van de problemen. Problemen die door de coronamaatregelen zijn ontstaan. Hierbij gaat het om de acute problemen en de overbruggingsproblemen van opstarten, voorbereiden en realiseren.

De cijfers volgen ook de tijdlijn van de verschillende maatregelen die specifiek op de horeca werden gericht. Daar komen de reisbeperkingen van en naar Nederland nog bij.

De coronamaatregelen in de horeca op een rij

Nieuwe maatregelen in het rood, versoepelingen in het groen.

Bron: Rijksoverheid.nl

- 15 maart 2020:** Alle eet- en drinkgelegenheden gaan dicht. Bezorgen en afhalen blijft mogelijk. Hotels blijven open. Afstand houden is de norm.
- 1 juni 2020:** Restaurants en cafés mogen weer open. Maximaal 30 gasten, reserveren verplicht.
- 1 juli 2020:** Verruiming naar maximaal 100 gasten binnen zonder reservering. Buiten vervalt het maximum aantal bezoekers. Afstand houden blijft.
- 20 september 2020:** In een deel van de Randstad gaan zaken met een horecavergunning 's nachts dicht.
- 29 september 2020:** Eet- en drinkgelegenheden hebben tot 21.00 inloop, om 22.00 uur is de zaak gesloten.
- 14 oktober 2020:** Alle eet- en drinkgelegenheden sluiten de deuren. Afhalen blijft wel mogelijk. Uitgezonderd zijn hotels (voor hotelgasten), uitvaartcentra en luchthavens voorbij de security check. Locaties met een gecombineerde functie sluiten het deel met horecafunctie.
- 15 december 2020:** Restaurants in hotels gaan nu ook dicht en roomservice stopt.
- 28 april 2021:** Terrassen buiten kunnen van 12.00 uur tot 18.00 uur open onder voorwaarden.
- 19 mei 2021:** Terrassen mogen langer open: van 06.00 tot 20.00 uur.
- 5 juni 2021:** Eet- en drinkgelegenheden mogen weer open tussen 06.00 uur en 22.00 uur. Een vaste zitplaats aan een tafel is verplicht, zitten aan de bar is niet toegestaan. Aan een tafel mogen maximaal vier mensen zitten. Zij houden 1,5 meter afstand.
- 26 juni 2021:** Alle evenementen in de horeca zijn weer toegestaan. Dit houdt in dat locaties met een vaste zitplaats 100 procent van de anderhalvemetercapaciteit kunnen gebruiken. Daar waar coronatoegangsbewijzen gelden, hoeft de anderhalve meter niet in acht te worden genomen. Dansgelegenheden, zoals nachtclubs en discotheken, kunnen hierdoor open zonder beperkingen.
- 10 juli 2021:** Alle horeca sluit dagelijks om middernacht tot 6 uur 's ochtends. Entertainment, zoals live optredens en harde muziek, is verboden. Gasten hebben een vaste zitplaats en blijven op anderhalve meter afstand van elkaar. Discotheken en nachtclubs sluiten opnieuw hun deuren.

c. Belangrijkste conclusies CBS-rapport Corona en de horeca

Het CBS rapporteert dat de horeca zwaar is getroffen door de coronamaatregelen. Van verplicht gesloten zijn, tot beperkingen in de exploitatie door de 1,5 meter afstand, een verbod op alcohol, placeren (verplicht zitten) en geen amusement. Ook de internationale reisbeperkingen hebben nog steeds een grote invloed door wegblijven van internationale toeristen en zakelijke gasten. Dit duurt voorlopig nog voort en er is nog geen concreet perspectief op wanneer dit weer aantrekt.

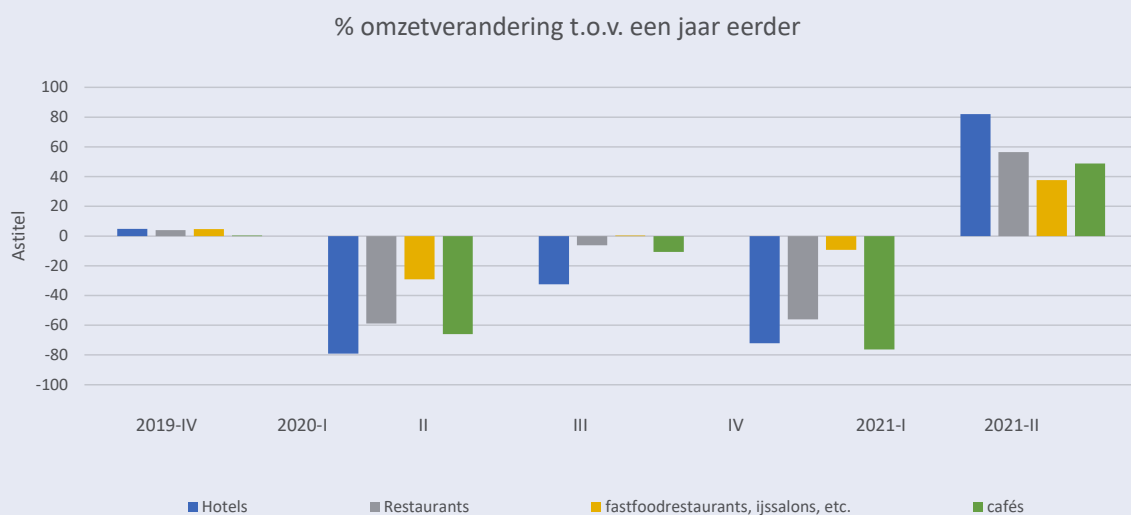
Uit recente peilingen en CBS-berichten komt het herstel van de horecaomzet nu voorzichtig in beeld. Maar voor horecaondernemers is de omzetverwachting op dit moment en voor het vierde kwartaal en 2022 heel erg verschillend. De ondernemerszin is er, maar de beperkingen zijn er ook nog en het na-ijleffect en de enorme schuldenberg zijn er nog een hele tijd.

Zie voor meer detail en toelichting Bijlage 2: CBS: Corona en de horeca

Horeca en corona-impact in vier grafieken

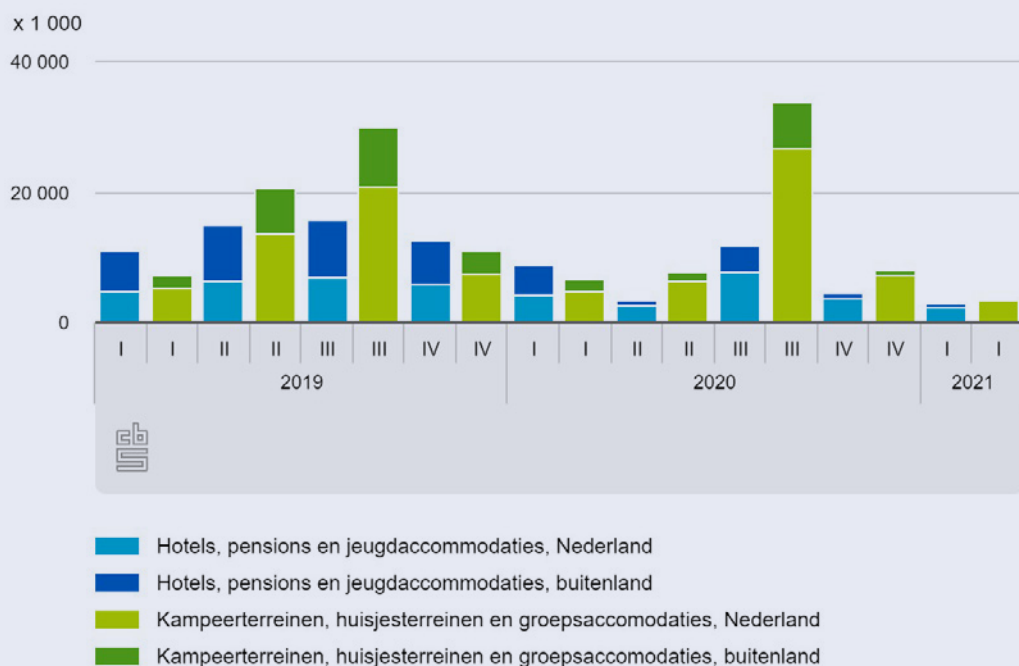
De effecten op de horeca volgen de ingezette maatregelen. Dat laat deze CBS-grafiek goed zien. De impact is enorm.

2.1 Omzetontwikkeling horecabranches

Het internationale toerisme is sterk gekrompen. Dat blijkt uit de CBS-statistieken.

2.2 Aantal overnachtingen naar logiesvorm en woonland van gasten

Door de impact op omzet en cashflow zijn er ondanks de NOW 100.000 horecabanen minder. Dat geeft bij herstel krapte en nieuwe uitdagingen.

4.2 Aantal banen in de horeca naar leeftijd

x 1 000

600

400

200

0

feb mrt apr mei juni juli aug sept okt nov dec jan feb mrt apr

2020

2021

Tot 25 jaar 25 jaar en ouder

Toerisme is breed maar de impact van de horeca op de toegevoegde waarde is 41 procent. Het niveau van toeristische bestedingen is in 2020 met 43 procent teruggelopen.

Toeristische bestedingen

mld euro

100

60

20

0

2010 2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020*

Bestedingen buitenlands toerisme Bestemming binnenland
Bestemming buitenland Overige bestedingen

* voorlopige cijfers

3. Waardering KHN kabinetsbrief d.d. 30-08-'21 over stopzetten steunmaatregelen

Datgene wat na 1 oktober 2021 nog wordt gedaan is onvoldoende of onvoldoende concreet.

Koninklijke Horeca Nederland heeft de Kabinetsbrief d.d. 30 augustus 2021 'Het steun en herstelpakket vanaf het vierde kwartaal van 2021' natuurlijk goed bestudeerd.

De kernboodschap in die brief is dat het generieke steunpakket, met daarin de NOW, TVL, TOZO en TONK en diverse en diverse fiscale maatregelen, met ingang van 1 oktober 2021 wordt gestopt.

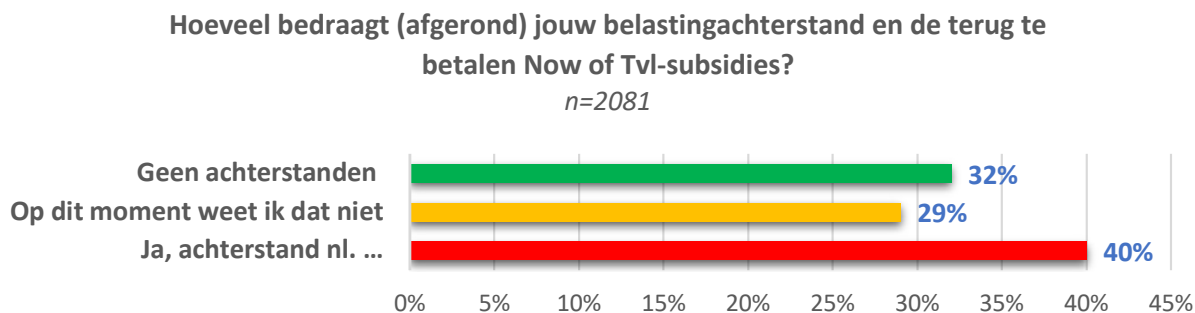
Een aantal (garantie)regelingen en fiscale maatregelen worden in ieder geval tot en het vierde kwartaal doorgezet, maar dat zijn niet de maatregelen die een oplossing bieden voor de structurele problemen waar een fors deel van de horeca mee te kampen heeft. De brief biedt een aantal haakjes voor mogelijke extra voorzieningen die misschien aanvullend worden getroffen. Echt concreet is de brief daarover niet, laat staan dat nu een helder idee kan worden gevormd over in hoeverre dit ook concrete vooruitzichten biedt waar horecaondernemers écht iets aan hebben. Dat geldt ook voor de voorziening voor clubs en discotheken die in het vooruitzicht wordt gesteld.

Op dit moment kan KHN dan ook niet anders concluderen dan hetgeen wat na 1 oktober 2021 nog door het kabinet wordt gedaan aan coronasteun onvoldoende is, of onvoldoende concreet wordt gemaakt.

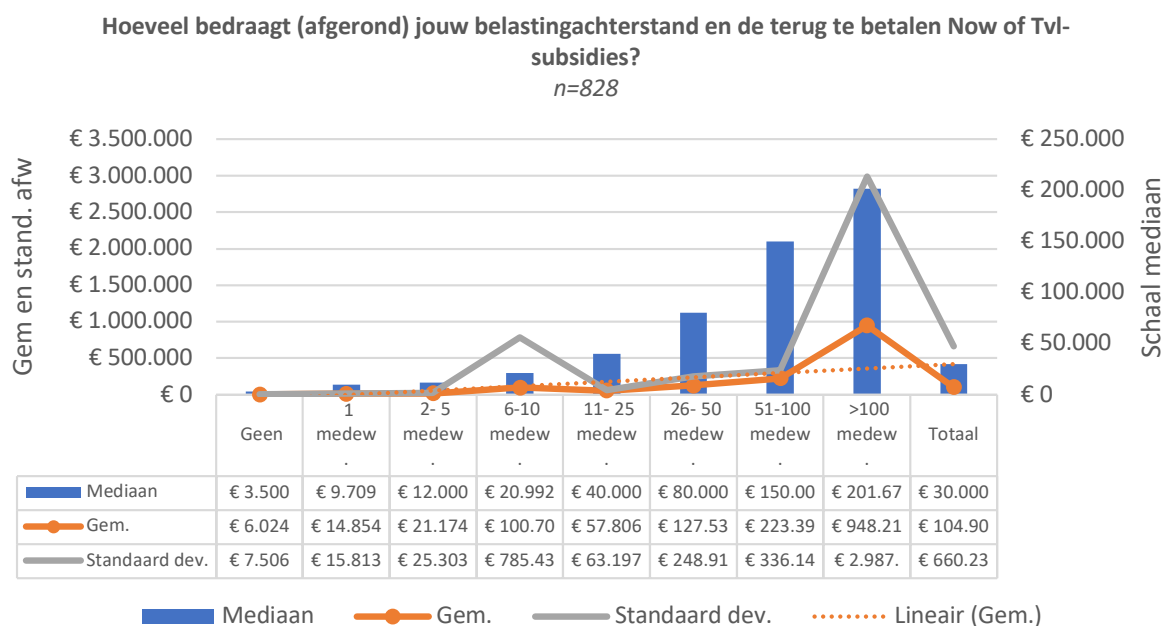
Stopzetten van de NOW, TVL of TOZO-steunregelingen is voor een groot deel van de achterban te vroeg en te drastisch. Daarvoor is de impact van de coronamaatregelen op het eigen vermogen, de verdien capaciteit en hersteltijd van veel ondernemers nog te groot. Het (internationale) toerisme, zakelijke bestedingen (ook internationaal), events en congressen en nachtleven zijn nog niet terug. Daarom dringt KHN met deze steunbegroting aan op het voortzetten van steun en snel overleg over de voortzetting en vorm van nieuwe steunmaatregelen om het enorme ondernemersleed te ondervangen.

Bijlage 1: KHN-Ledenenquête Economie Juli 2021, resultaten in grafieken

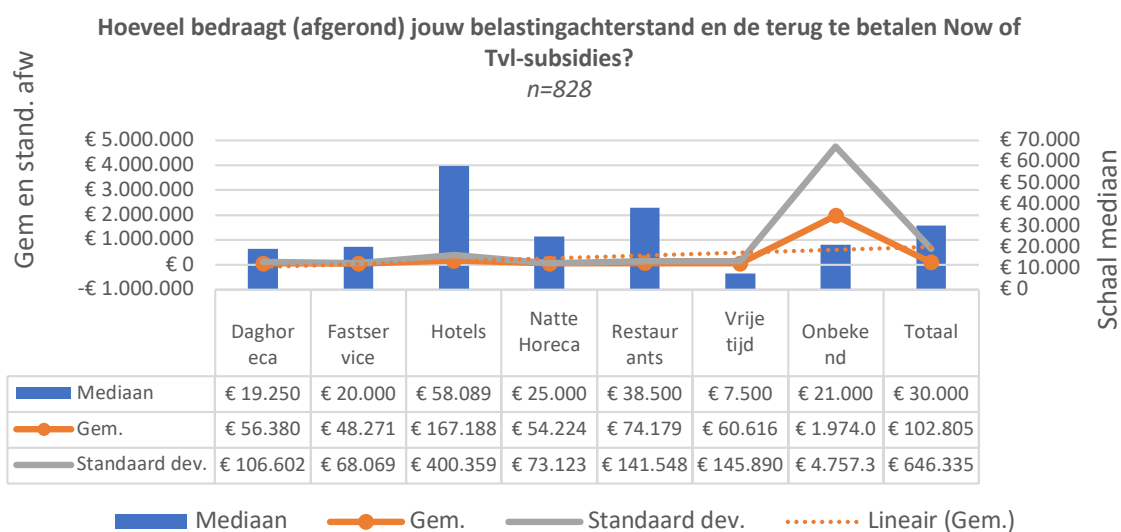
Figuur 1. Achterstand belastingen

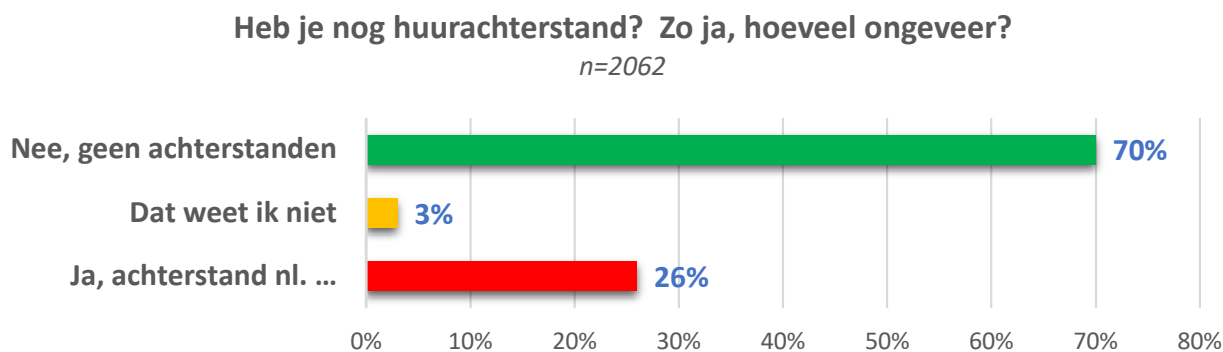
Figuur 2. Achterstand belastingen naar omvang van de onderneming

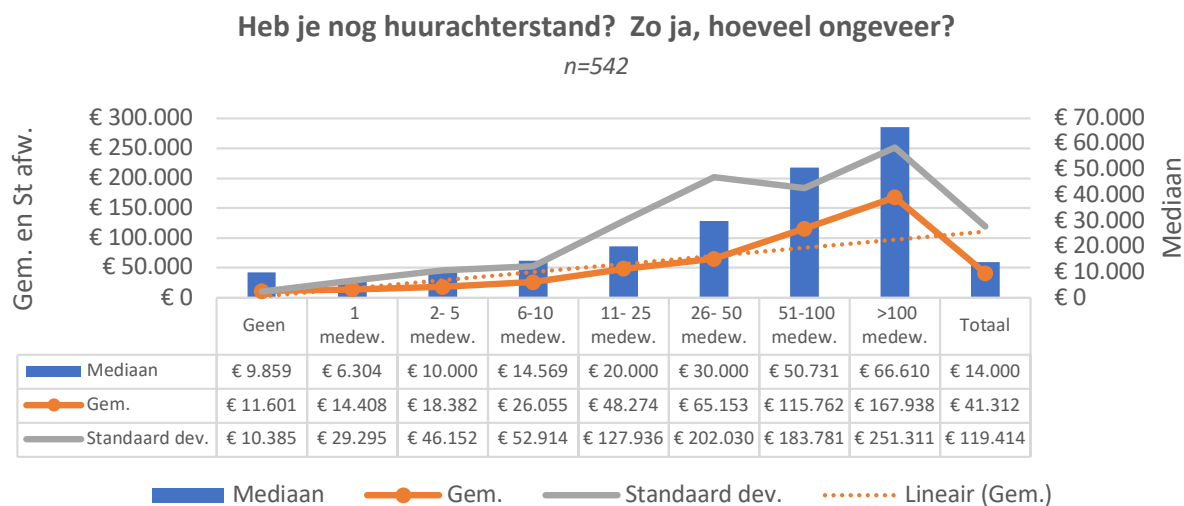
Figuur 3. Achterstand belastingen naar sector

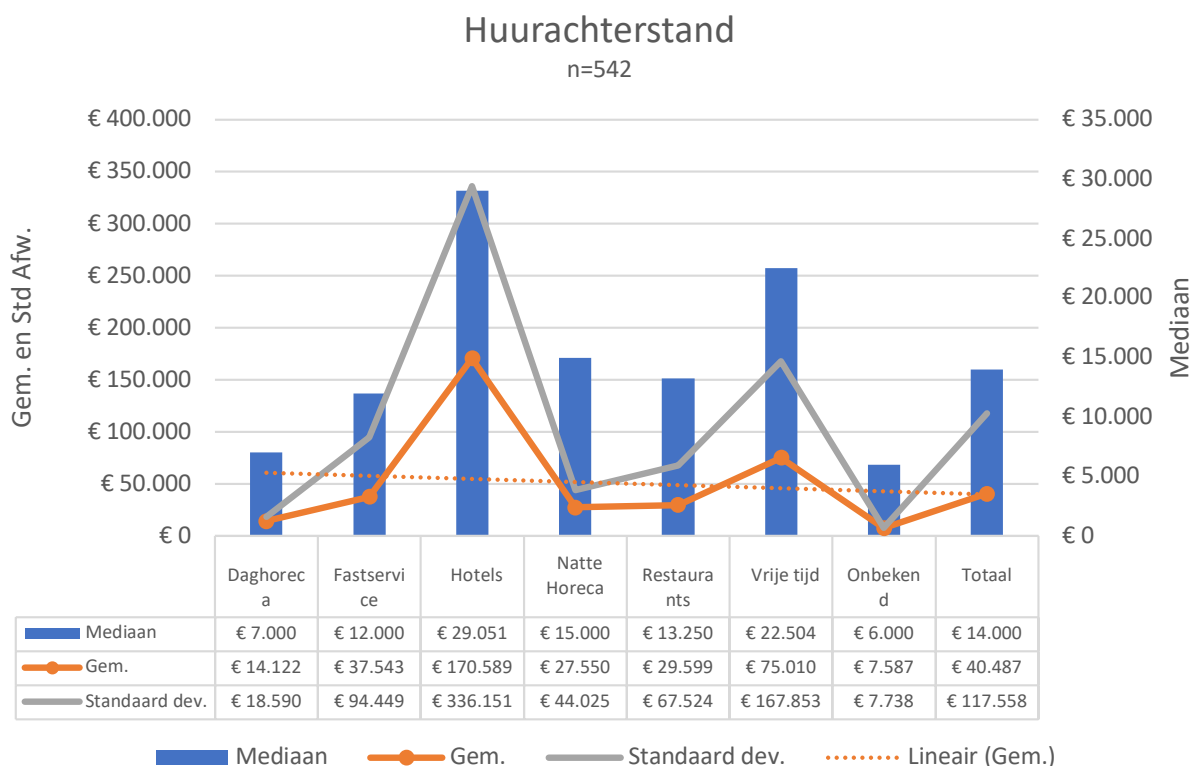
Figuur 4. Achterstand huur

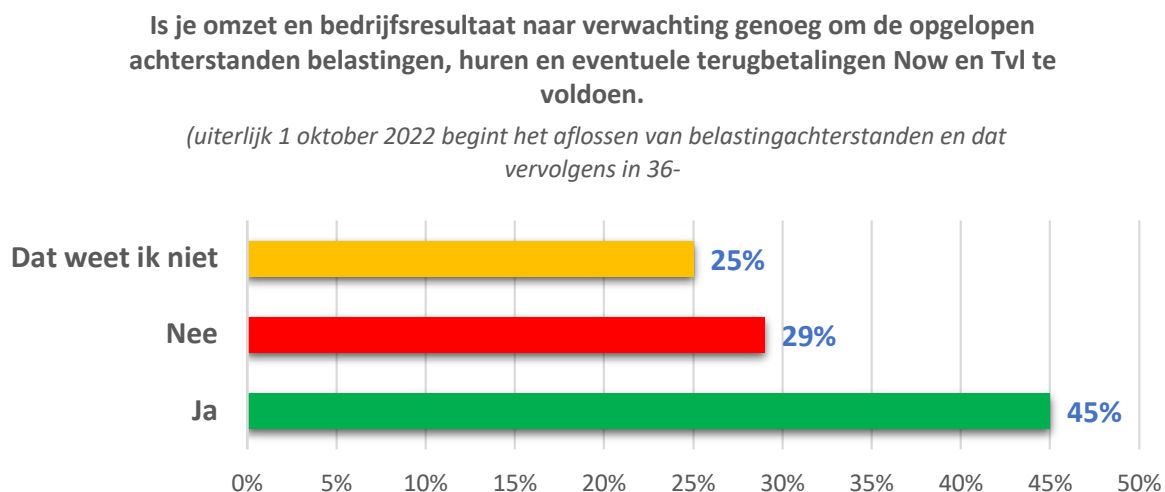
Figuur 5. Achterstand huur naar bedrijfsomvang

Figuur 6. Achterstand huur naar sector

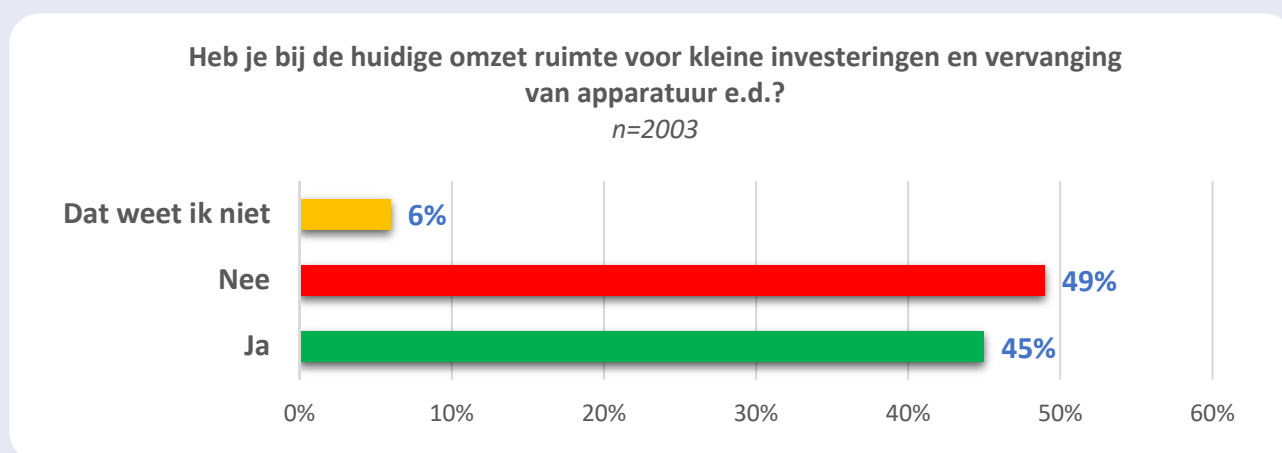

Figuur 7. Financiële mogelijkheden om terug te betalen

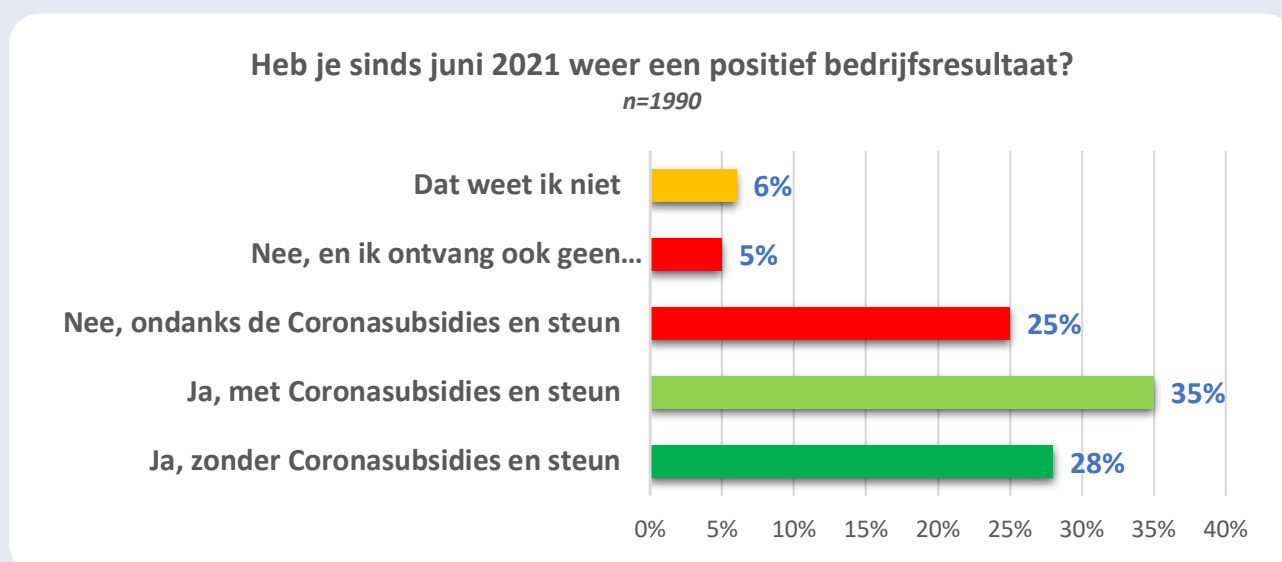

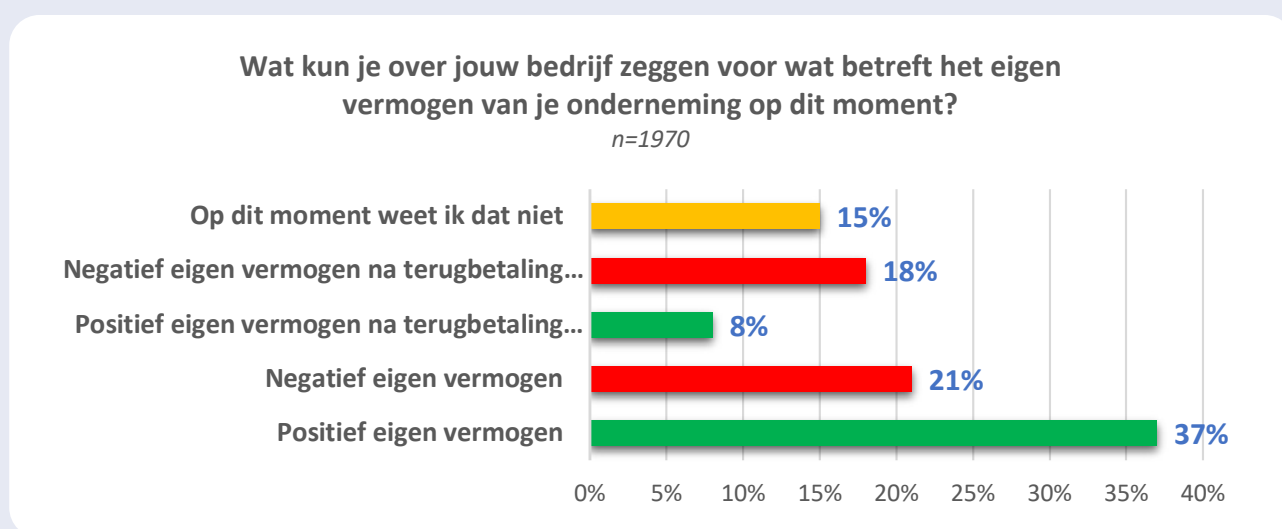
Figuur 8. Ruimte voor kleine investeringen

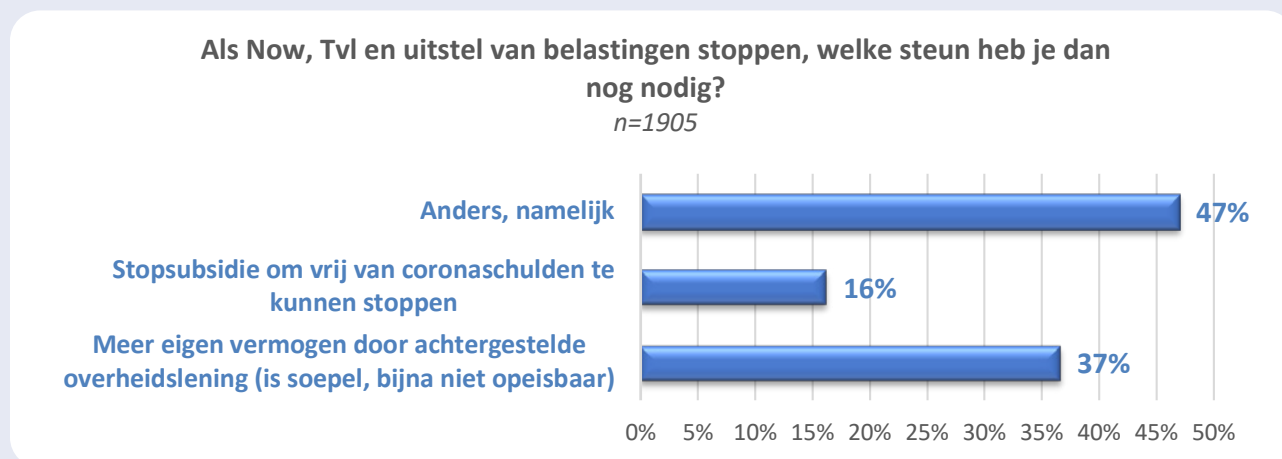
Figuur 9. Bedrijfsresultaat sinds heropening

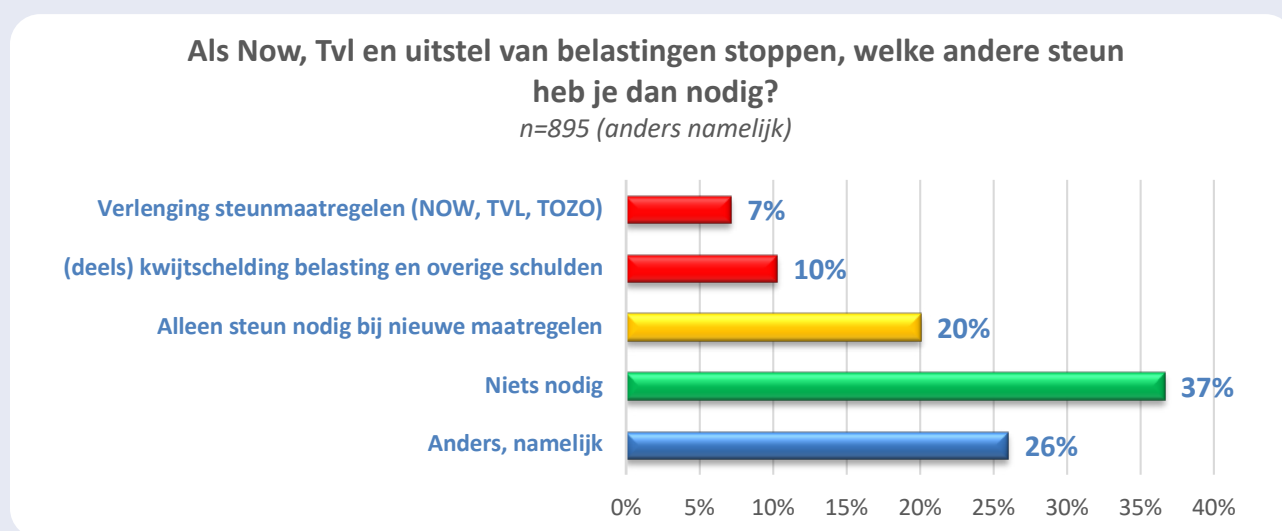
Figuur 10. Eigen vermogen van de onderneming

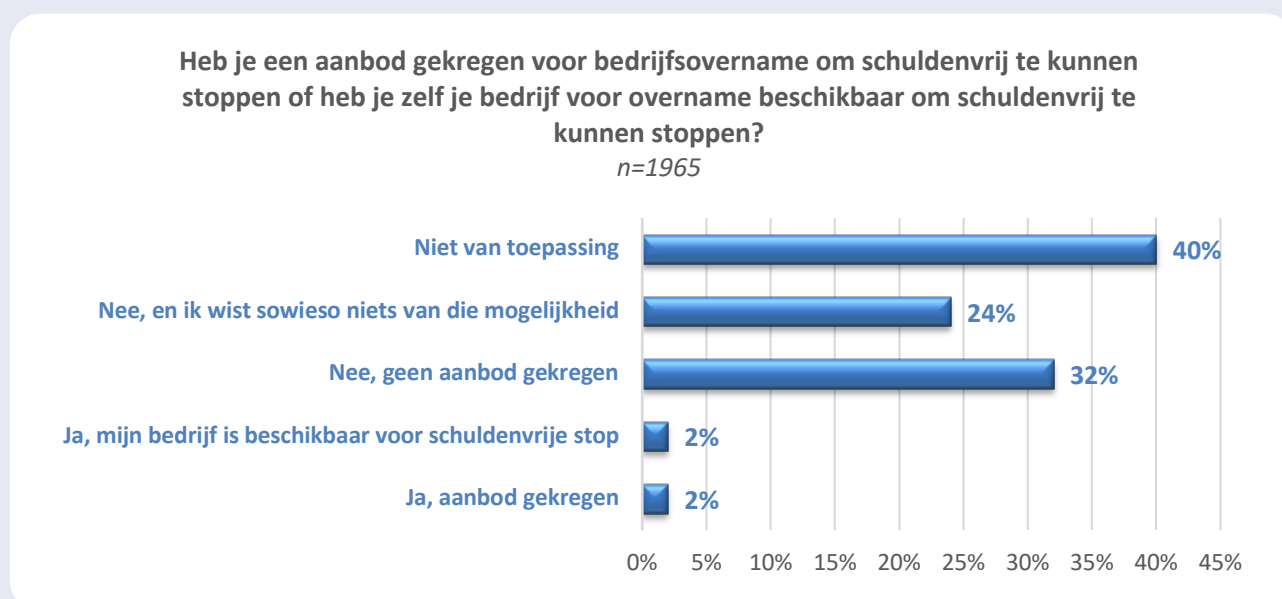
Figuur 11. Welke steunmaatregelen heb je nodig

Figuur 12. Andere steun

Figuur 13. Schuldenvrij stoppen

Artisti del Gusto

Bijlage 2: CBS: Corona en de horeca

Over deze publicatie

Van alle bedrijfstakken in Nederland kromp de horeca in 2020 met 40,6 procent het meest. In dit artikel van het CBS wordt in kaart gebracht wat er achter dit macro-cijfer schuilgaat.

Conclusies

De lockdowns van de horeca begonnen half maart 2020 en namen een steeds groter gedeelte van elk opvolgend kwartaal in beslag: in het eerste kwartaal was de horeca slechts twee weken gesloten, in het tweede kwartaal was dit al acht weken, in het vierde kwartaal elf weken en in het eerste kwartaal van 2021 de volle periode van bijna 13 weken. Alleen in het derde kwartaal van 2020 was er een tijdelijke opleving, toen de horeca tijdelijk de deuren weer mocht openen.

Ondanks de steeds langere duur van de lockdown per kwartaal, kenden vooral de branches kantines en catering, en fastfoodrestaurants en ijssalons een steeds minder grote omzetsdaling ten opzichte van een jaar eerder. Zij mochten geen klanten meer ontvangen, maar konden in veel gevallen nog wel afhaalmaaltijden verkopen en bezorgen. Het lijkt erop dat deze branches hier gedurende de lockdowns steeds bedrevener in raakten. Restaurants deden dit ook, maar in mindere mate. Cafés kenden deze mogelijkheid nauwelijks en zagen het omzetverlies samen met de duur van de lockdowns toenemen. Ook campings en hotels kenden een steeds minder grote omzetsdaling, maar zij mochten tijdens de tweede lockdown gasten ontvangen.

Niet verrassend was de horeca de bedrijfstak die het vaakst gebruik maakte van steunmaatregelen. Uit data tot en met april 2021 blijkt dat 75 procent van de horecabedrijven gebruik maakte van één of meerdere regelingen, terwijl het gemiddelde van alle Nederlandse bedrijven op 31 procent lag. Mede hierdoor steeg het aantal faillissementen in de horeca lang niet zo sterk als tijdens voorgaande crises. Het aantal bedrijfsopheffingen in de horeca steeg in 2020 met 12 procent, maar daalde in het eerste kwartaal van 2021 met 21 procent.

Door het uitblijven van een faillissementsgolf bleef vooral het aantal vaste banen (met een contract voor onbepaalde tijd) in de eerste maanden van de coronacrisis nog op peil. Naarmate de lockdown langer duurde, daalde uiteindelijk ook het aantal vaste banen in de horeca. In maart 2021 lag het aantal horecabanen met een contract voor onbepaalde tijd 10 procent onder het niveau van een jaar eerder. In vergelijking met begin 2020 waren er in de eerste maanden van 2021 ruim 100 duizend horecabanen minder. De grootste daling zat bij de banen op oproepbasis en bij werknemers onder de 25 jaar oud.

De horeca is beperkt verweven met de rest van het Nederlandse bedrijfsleven. Dat is inherent aan het soort dienst dat de horeca levert: het is immers primair gericht op de verkoop aan Nederlandse en buitenlandse consumenten. Als afnemer van producten uit het Nederlandse bedrijfsleven speelt de horeca een grotere rol. De horeca heeft vooral met de drankenindustrie een sterke band. In 2019 kon deze branche nog 10 procent van haar productie kwijt aan de Nederlandse horeca. In coronajaar 2020 daalde dit naar 5 procent.

De coronamaatregelen in de horeca op een rij
Nieuwe maatregelen in het rood, versoepelingen in het groen.
Bron: Rijksoverheid.nl

- 15 maart 2020:** Alle eet- en drinkgelegenheden gaan dicht. Bezorgen en afhalen blijft mogelijk. Hotels blijven open. Afstand houden is de norm.
- 1 juni 2020:** Restaurants en cafés mogen weer open. Maximaal 30 gasten, reserveren verplicht.
- 1 juli 2020:** Verruiming naar maximaal 100 gasten binnen zonder reservering. Buiten vervalt het maximum aantal bezoekers. Afstand houden blijft.
- 20 september 2020:** In een deel van de Randstad gaan zaken met een horecaverunning 's nachts dicht.
- 29 september 2020:** Eet- en drinkgelegenheden hebben tot 21.00 inloop, om 22.00 uur is de zaak gesloten.
- 14 oktober 2020:** Alle eet- en drinkgelegenheden sluiten de deuren. Afhalen blijft wel mogelijk. Uitgezonderd zijn hotels (voor hotelgasten), uitvaartcentra en luchthavens voorbij de security check. Locaties met een gecombineerde functie sluiten het deel met horecafunctie.
- 15 december 2020:** Restaurants in hotels gaan nu ook dicht en roomservice stopt.
- 28 april 2021:** Terrassen buiten kunnen van 12.00 uur tot 18.00 uur open onder voorwaarden.
- 19 mei 2021:** Terrassen mogen langer open: van 06.00 tot 20.00 uur.
- 5 juni 2021:** Eet- en drinkgelegenheden mogen weer open tussen 06.00 uur en 22.00 uur. Een vaste zitplaats aan een tafel is verplicht, zitten aan de bar is niet toegestaan. Aan een tafel mogen maximaal vier mensen zitten. Zij houden 1,5 meter afstand.
- 26 juni 2021:** Alle evenementen in de horeca zijn weer toegestaan. Dit houdt in dat locaties met een vaste zitplaats 100 procent van de anderhalvemetercapaciteit kunnen gebruiken. Daar waar coronatoegangsbewijzen gelden, hoeft de anderhalve meter niet in acht te worden genomen. Dansgelegenheden, zoals nachtclubs en discotheken, kunnen hierdoor open zonder beperkingen.
- 10 juli 2021:** Alle horeca sluit dagelijks om middernacht tot 6 uur 's ochtends. Entertainment, zoals live optredens en harde muziek, is verboden. Gasten hebben een vaste zitplaats en blijven op anderhalve meter afstand van elkaar. Discotheken en nachtclubs sluiten opnieuw hun deuren.

Samenvatting

Van alle bedrijfstakken in Nederland kromp de horeca in 2020 het meest. Er was wel verschil in de omzetsdaling per lockdown en branche: vooral de kantines en catering, fastfoodrestaurants en ijssalons kenden gedurende de lockdowns een steeds minder grote omzetsdaling. De horeca maakte van alle bedrijfstakken het vaakst gebruik van overheidssteunmaatregelen. Mede hierdoor steeg het aantal faillissementen, bedrijfsopheffingen en werklozen in de horeca in 2020 slechts tijdelijk en in beperkte mate. Van alle bedrijfstakken zag de drankenindustrie de leveringen aan de horeca als percentage van de eigen productie het sterkst afnemen.

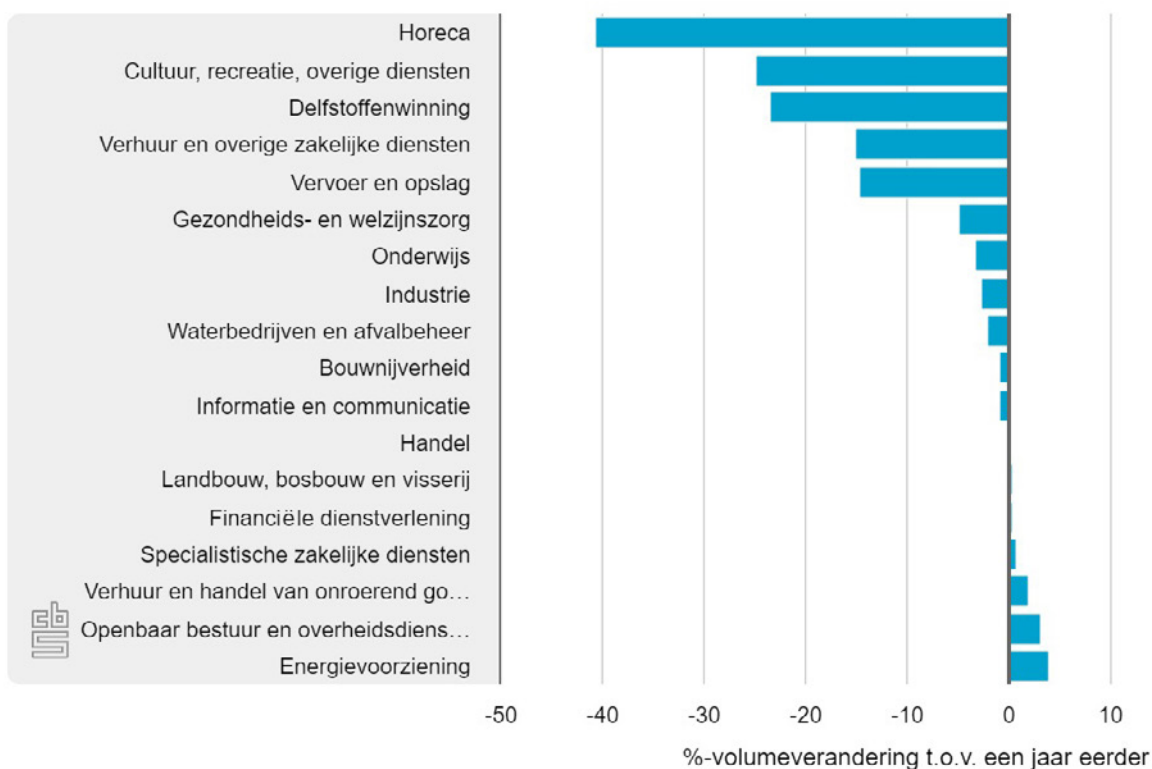

1. Inleiding

Net als in veel andere landen was de horeca in Nederland veruit de sterkst getroffen bedrijfstak in de coronacrisis van 2020 en 2021. Zowel tussen 15 maart en 1 juni 2020 als tussen 14 oktober 2020 en 5 juni 2021 moesten restaurants en cafés de deuren grotendeels sluiten om verdere verspreiding van het virus zoveel mogelijk te voorkomen. Daarnaast werden in periodes waarin de lockdown niet van kracht was vroegere sluitingstijden gehanteerd, en konden door reisbeperkingen en afstandsmaatregelen minder klanten worden binnengelaten.

Al deze beperkingen zorgden ervoor dat van alle bedrijfstakken in de Nederlandse economie in 2020 de horeca met 40,6 procent het sterkst kromp. In dit artikel wordt in kaart gebracht wat er achter dit macro-cijfer schuilgaat: op wie was de invloed van de coronamaatregelen in de horeca het grootst en wat waren de verschillen tussen beide lockdowns. Het artikel sluit af met een analyse van de effecten van de lockdowns op toeleveranciers aan de horeca en afnemers van horecadiensten.

1.1 Toegevoegde waarde bedrijfstakken, 2020

2. De invloed van de lockdowns op de omzet van de horeca

De eerste lockdown is goed terug te zien in de omzetcijfers van het eerste en tweede kwartaal van 2020. In het eerste kwartaal viel de klap nog mee, omdat eet- en drinkgelegenheden alleen in de laatste twee weken van dit kwartaal de deuren dicht moest houden. In het tweede kwartaal waren deze branches gedurende ruim acht weken gedwongen dicht en liep de horeca-omzet terug met 58 procent vergeleken met een jaar eerder. Na de heropening per 1 juni 2020 herstelde de horeca-omzet zich in het derde kwartaal tot 13 procent onder het niveau van een jaar eerder.

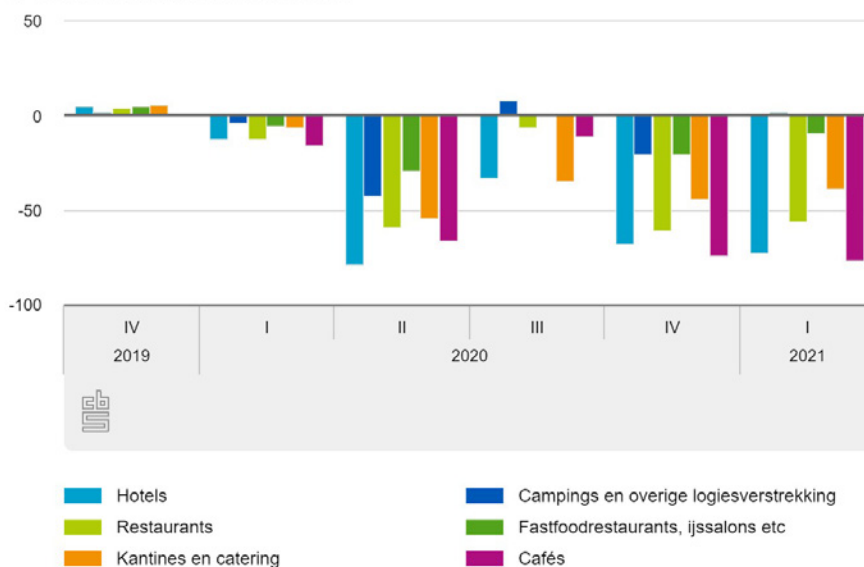
Veel horecabedrijven moesten per 14 oktober 2020 de deuren echter weer sluiten, waardoor de omzet in het vierde kwartaal 53 procent lager was dan een jaar eerder. Tijdens het vierde kwartaal bleven de eet- en drinkgelegenheden dit keer niet ruim acht, maar elf weken in lockdown. De omzetsdaling ten opzichte van een jaar eerder was echter kleiner dan tijdens de eerste lockdown.

Dezelfde trend zette zich ook in het eerste kwartaal van 2021 door. Toen waren de eet- en drinkgelegenheden gedurende het gehele kwartaal dicht, maar was de omzetsdaling van de horeca met 47 procent ten opzichte van een jaar eerder toch weer kleiner. Wel is het zo dat in het laatste geval wordt vergeleken met het eerste kwartaal van 2020, toen de lockdown pas in de laatste twee weken van maart van kracht werd.

Het waren vooral de branches kantines en catering, en fastfoodrestaurants, ijssalons, afhaalrestaurants etc. die een steeds minder grote omzetsdaling kenden, ondanks dat de duur van de lockdown per kwartaal toenam. Zij mochten geen klanten meer ontvangen, maar konden in veel gevallen nog wel afhaalmaaltijden verkopen en bezorgen. Restaurants deden dit ook, maar in mindere mate. Het omzetverlies tijdens de tweede lockdown was het grootst bij cafés. Deze branche is het minst gericht op het brengen en afhalen.

2.1 Omzetontwikkeling horecabranches

%-waardeverandering t.o.v. een jaar eerder

Nederlandse campings hoefden alleen tijdens de eerste lockdown in het tweede kwartaal van 2020 tijdelijk hun deuren te sluiten in enkele veiligheidsregio's. Dit resulteerde in een omzetsdaling van meer dan 40 procent vergeleken met een jaar eerder. Per 15 juni 2020 waren alle campings in Nederland weer open. In het derde kwartaal werd alweer meer omzet gedraaid dan in hetzelfde kwartaal een jaar eerder. Tijdens de tweede coronagolf zagen campings en overige logiesverstrekkers (zoals vakantieparken) de omzet toch weer teruglopen.

De parken zelf waren weliswaar open, maar veel (horeca-)faciliteiten bleven niet of slechts beperkt toegankelijk. Hotels konden ook tijdens de coronacrisis de deuren openhouden, maar zagen hun omzet toch sterk dalen door de vele reisbeperkingen. Het effect hiervan is een op een terug te zien in het aantal overnachtingen per kwartaal. Dat lag in het tweede kwartaal van 2020 op slechts een fractie van het niveau van een jaar eerder. Toen de reisbeperkingen in het derde kwartaal werden versoepeld steeg het aantal overnachtingen weer snel.

Doordat mensen in de zomer van 2020 veelal kozen voor een vakantie in eigen land, steeg het aantal overnachtingen door Nederlanders, maar daalde juist het hotelbezoek door buitenlandse gasten. Daarnaast kozen Nederlanders er in eigen land doorgaans voor om niet in hotels te verblijven, maar om op campings en vakantieparken te gaan staan. Tijdens de tweede coronagolf daalde het aantal hotelovernachtingen weer zeer sterk vergeleken met een jaar eerder, ook onder Nederlanders.

2.2 Aantal overnachtingen naar logiesvorm en woonland van gasten

x 1 000

40 000

20 000

0

- Hotels, pensions en jeugdaccommodaties, Nederland
- Hotels, pensions en jeugdaccommodaties, buitenland
- Kampeerterreinen, huisjesterreinen en groepsaccommodaties, Nederland
- Kampeerterreinen, huisjesterreinen en groepsaccommodaties, buitenland

Gebruik van steunmaatregelen

De overheid heeft verschillende steunpakketten beschikbaar gesteld voor onder andere het compenseren voor omzetverlies (NOW) en voor tegemoetkoming in de vaste lasten (TOGS en later de TVL). Daarnaast was het mogelijk om uitstel van belastingbetaling aan te vragen. De horeca maakte het vaakst van alle bedrijfstakken gebruik van deze steunmaatregelen. Tot en met april 2021 maakte 75 procent van de horecabedrijven gebruik van één of meerdere regelingen, terwijl het gemiddelde van alle Nederlandse bedrijven op 31 procent lag. Eenmanszaken deden daarnaast vooral een beroep op de TOZO, een aanvullende uitkering voor zelfstandigen zonder personeel (CBS 2021a).

Naast de financiële steunmaatregelen van de overheid konden bedrijven ook zelf extra geld lenen of aandelen uitgeven om aan de betalingsverplichtingen te voldoen. Volgens een enquête uit mei 2021 heeft 27 procent van de bedrijven in de horeca dit gedaan. Dit is het hoogste percentage van alle Nederlandse bedrijfstakken. De enquête is gehouden onder ondernemers in het niet-financiële bedrijfsleven met minimaal 5 werkzame personen (CBS 2021b).

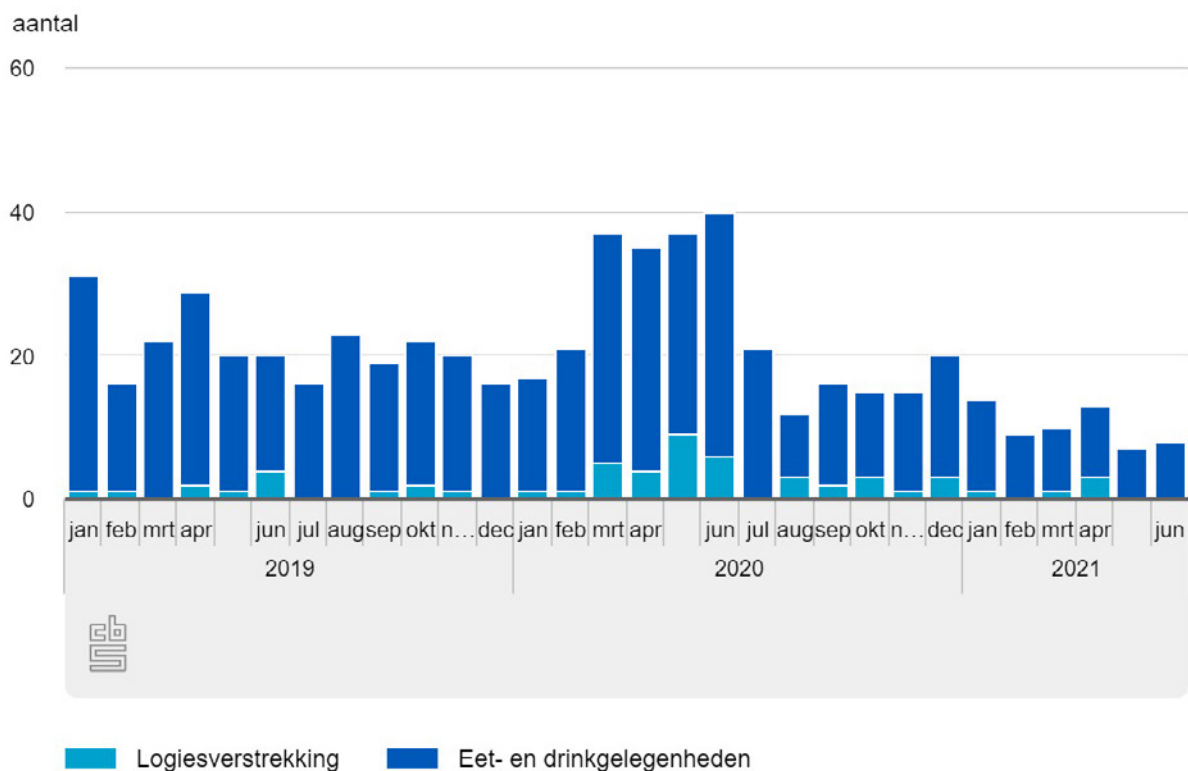
3. Faillissementen en opheffingen

Het aantal faillissementen bleef tijdens de coronacrisis flink onder het niveau van eerdere economische crises, zoals die in 2009. De gevreesde faillissementsgolf is tot nu toe uitgebleven. De vele steunmaatregelen om de economie draaiende te houden leidden zelfs tot een daling van het aantal faillissementen in Nederland. Illustratief hiervoor was het nieuws dat in augustus 2020 het laagste aantal gefailleerde bedrijven werd bereikt sinds augustus 1999 (CBS, 2021c).

Voor de horeca is het beeld gedeeltelijk anders. Hier was er wel degelijk een plotselinge stijging van het aantal faillissementen in het tweede kwartaal van 2020. In de maanden april, mei en juni gingen er in totaal 112 horecazaken failliet, waarvan 93 restaurants en cafés en 19 hotels. Dit is het hoogste aantal faillissementen in de horeca sinds eind 2013. Het aantal failliete hotels was zelfs het hoogste niveau sinds het begin van de kwartaalmetingen per bedrijfstak in 2009.

Vanaf het derde kwartaal loopt het aantal faillissementen meer in de pas met die van de rest van het bedrijfsleven in Nederland: na augustus werden er nog slechts mondjesmaat horecabedrijven failliet verklaard. In totaal gingen er in 2020 286 bedrijven en eenmanszaken in de horeca failliet. Dit waren er 32 meer dan een jaar eerder. Ook in de eerste maanden van 2021 bleef het aantal faillissementen in de horeca laag.

3.1 Faillissementen in de horeca; bedrijven, instellingen en eenmanszaken

Meestal laten bedrijven het niet aankomen op een faillissement en stoppen ze er zelf mee, zo ook in de horeca. In dat geval laten ze zich uitschrijven bij de Kamer van Koophandel (KvK). Tegenover de 286 horecafaillissementen in 2020 stonden 4740 horecaondernemingen die zich lieten uitschrijven bij de KvK. Dit is een stijging van 12 procent ten opzichte van 2019. In het eerste kwartaal van 2021 was er overigens weer sprake van een daling van 21 procent van het aantal opheffingen in de horeca van ten opzichte van hetzelfde kwartaal een jaar eerder. Zowel onder kleine als onder grote bedrijven steeg het aantal opheffingen in 2020 en daalde het in het eerste kwartaal van 2021 (CBS 2021c).

4. Werknemersbanen

Hoewel het aantal faillissementen en opheffingen in de horeca in 2020 is toegenomen, lijkt het aannemelijk dat dit aantal nog veel groter zou zijn geweest als deze bedrijfstak geen gebruik had gemaakt van de verschillende noodsteunpakketten. In deze paragraaf wordt ingegaan op de gevolgen van de coronacrisis op de werkgelegenheid in de horeca.

Net voor de corona-uitbraak in februari 2020 waren er 431 duizend banen van werknemers in de horeca. In de drie jaren voor 2020 nam het aantal werknemersbanen in de horeca in het voorjaar en in de zomer tijdelijk toe met ongeveer 40 duizend. In deze maanden is de vraag naar horecapersoneel immers groter dan in de koudere maanden. In 2020 liep het aantal horecabanen gedurende het jaar echter terug, slechts tijdelijk onderbroken door een licht herstel tussen de lockdowns in.

In vergelijking met begin 2020 waren er in de eerste maanden van 2021 ruim 100 duizend horecabanen minder. De grootste daling zat bij de banen op oproepbasis, maar ook het aantal banen met een tijdelijk contract daalde gedurende het jaar. Het aantal horecabanen met een contract voor onbepaalde tijd lag in maart 2021 slechts 10 procent onder het niveau van een jaar eerder. Naarmate de lockdown langer duurde daalde uiteindelijk ook het aantal vaste banen in de horeca.

4.1 Aantal banen in de horeca naar soort baan

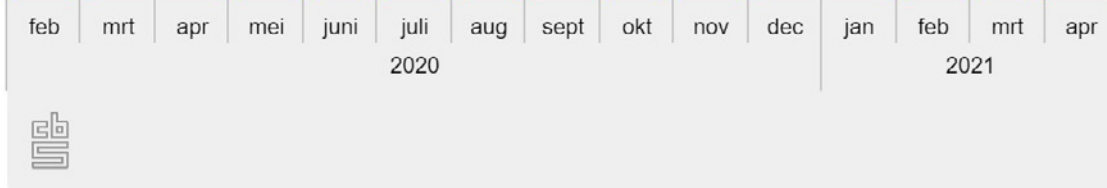
x 1 000

600

400

200

0

Oproepbasis Onbepaalde tijd Bepaalde tijd Overig

De grootste schommelingen in het aantal banen door het jaar heen worden doorgaans opgevangen door werknemers onder de 25 jaar. Het gaat daarbij vooral om jonge kelners en barpersoneel. Ook in 2020 was dit het geval. Wel is er een duidelijk verschil tussen de daling van het aantal banen in de eerste lockdown tot 1 juni 2020 en die van de tweede lockdown. Tijdens de eerste lockdown daalde vooral het aantal banen van jongeren onder de 25 jaar, terwijl het aantal banen van oudere horecawerknemers nagenoeg gelijk bleef. Na oktober 2020 begon echter ook het aantal banen van oudere werknemers in de horeca sterker te dalen. In maart 2021 waren er 37 duizend minder banen van oudere horecawerknemers dan een jaar eerder.

4.2 Aantal banen in de horeca naar leeftijd

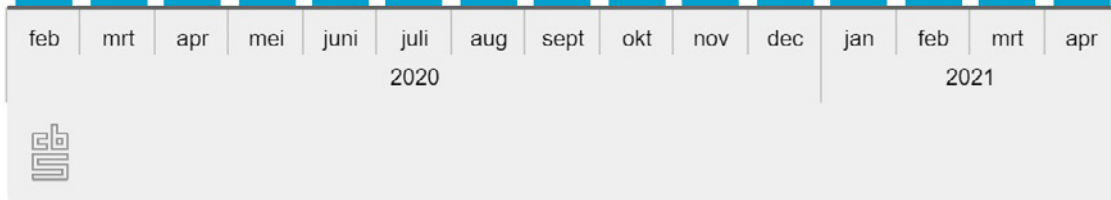
x 1 000

600

400

200

0

Tot 25 jaar

25 jaar en ouder

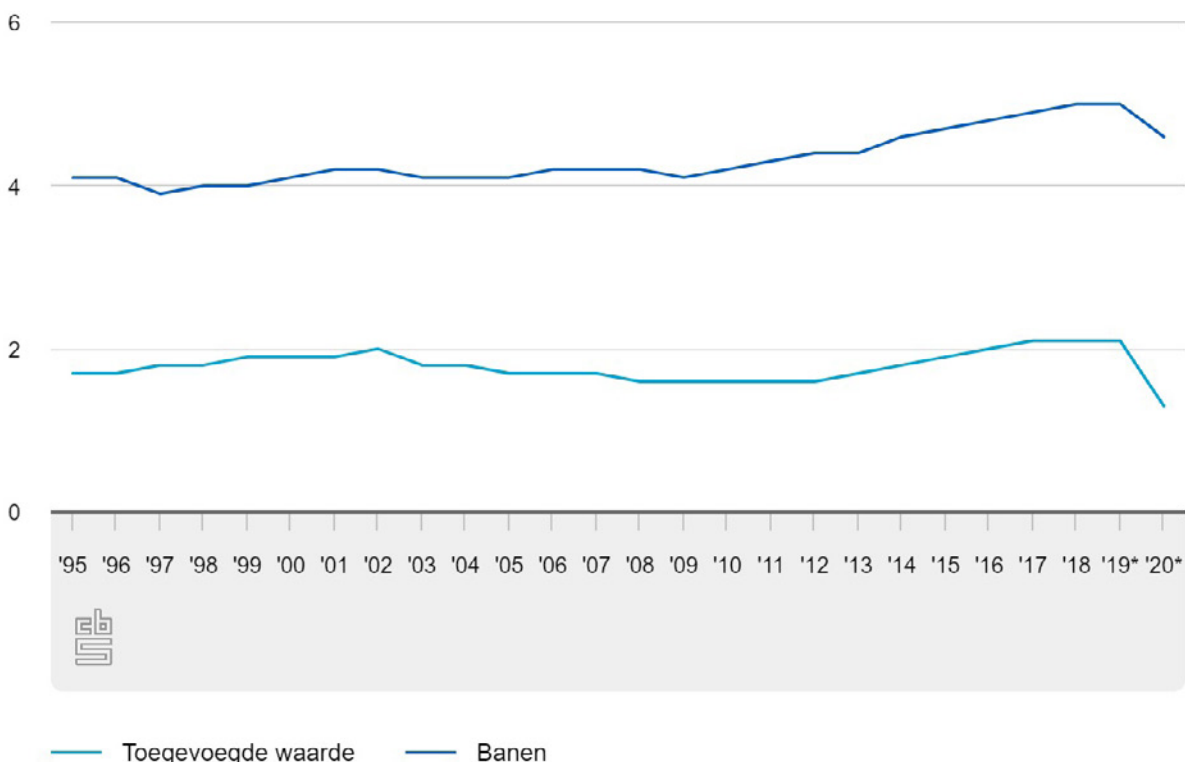
5. Verwevenheid van horeca met de rest van de economie

Het aandeel van de horeca in de totale toegevoegde waarde van de Nederlandse economie bedroeg voorafgaand aan de coronacrisis nog 2,1 procent. Door het arbeidsintensieve karakter van de horeca was het aandeel in de totale werkgelegenheid nog wat groter: in 2019 was de horeca goed voor 1 op de 20 banen in Nederland. Doordat de horeca in 2020 van alle bedrijfstakken het sterkst kromp, nam ook het aandeel in de totale Nederlandse economie sterk af, tot 1,3 procent in 2020.

5.1 Aandeel van de horeca in de Nederlandse economie

% van het totaal

Deze sterke daling had ook gevolgen voor Nederlandse bedrijven die in direct contact staan met de horeca. Het gaat hierbij om twee type relaties: op de eerste plaats is de horeca afnemer van Nederlandse producten en op de tweede plaats is zij leverancier van goederen en diensten aan andere Nederlandse bedrijfstakken. Onderstaande analyse is gebaseerd op input-/output-tabellen (CBS 2021e).

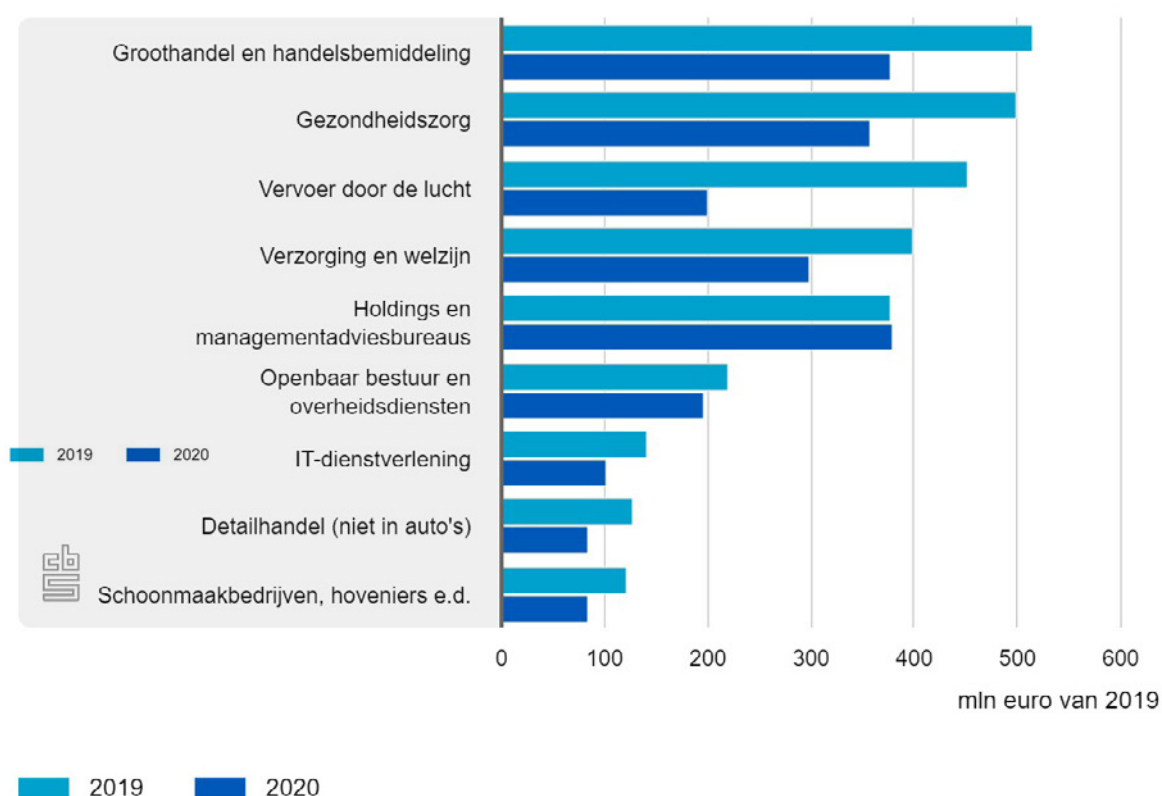
5.1 Horeca als leverancier van goederen en diensten

Meer dan 60 procent van de horecadiensten wordt geconsumeerd door Nederlandse huishoudens. Denk hierbij aan restaurant- en cafébezoek, of hotelovernachtingen. Een kleiner deel van de horecadiensten (16 procent in 2019) wordt naar het buitenland uitgevoerd. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om buitenlanders die blijven overnachten in een Nederlands hotel. Logischerwijs nam dit aandeel in 2020 vanwege alle reisbeperkingen af.

Het gedeelte van de horecadiensten dat door Nederlandse bedrijven wordt afgenomen lag in 2020 op 20 procent. Dit aandeel is iets gestegen ten opzichte van een jaar eerder, doordat de consumptie en de uitvoer van horecadiensten nog sterker daalden dan het verbruik ervan door Nederlandse bedrijven. Het bedrijfsmatig verbruik van horecadiensten daalde van 5,4 miljard euro in 2019 tot 4,0 miljard euro in 2020 (gecorrigeerd voor prijsveranderingen).

Door vrijwel alle Nederlandse bedrijfstakken werden minder horecadiensten afgenomen, maar de procentueel sterkste daling is te zien bij de vervoersector. Met name het vervoer door de lucht nam in 2020 veel minder horecadiensten af. Hierbij speelt niet alleen de sluiting van de horeca zelf een rol, maar ook de reisbeperkingen, waardoor er bijvoorbeeld minder catering werd ingekocht door luchtvaartmaatschappijen. Ook de gezondheidszorg en de groothandel kochten fors minder horecadiensten in dan in 2019.

5.2 Belangrijkste afnemers van horecaproducten

De rol van de horeca als toeleverancier aan andere bedrijfstakken is over het algemeen beperkt en bedroeg in 2020 slechts 0,8 procent van het totale verbruik in de Nederlandse economie. In 2019 was dit aandeel nog 1,1 procent. Veruit de meeste bedrijfstakken geven in het eigen productieproces veel meer uit aan bijvoorbeeld grondstoffen, energie en andere goederen en diensten dan aan de horeca.

5.2 Horeca als afnemer van Nederlandse goederen en diensten

Door de sterk gedaalde productie van de horeca in 2020 nam de vraag vanuit deze bedrijfstak naar andere producten ook af. De horeca neemt doorgaans relatief veel producten af van de voedingsmiddelen- en drankenindustrie. Hier werd in 2020 flink op bezuinigd; de inkoop door de horeca uit de drankenindustrie halveerde. Tegelijkertijd nam de inkoop uit de voedingsmiddelenindustrie met 32 procent af (gecorrigeerd voor prijsveranderingen).

De horeca nam in 2020 ook fors minder producten af van energie- en waterleidingbedrijven en van uitzend- en reisbureaus. Aan de andere kant gaven restaurants en hotels in 2020 nog bijna net zoveel uit aan de bedrijfstak exploitatie van onroerend goed als een jaar eerder (1,5 miljard euro). Hiermee streefde deze bedrijfstak in 2020 de voedingsmiddelenindustrie voorbij als belangrijkste toeleverancier aan de horeca. Het gaat hierbij voornamelijk om de huur van horecapanden.

5.3 Belangrijkste toeleveranciers aan de horeca

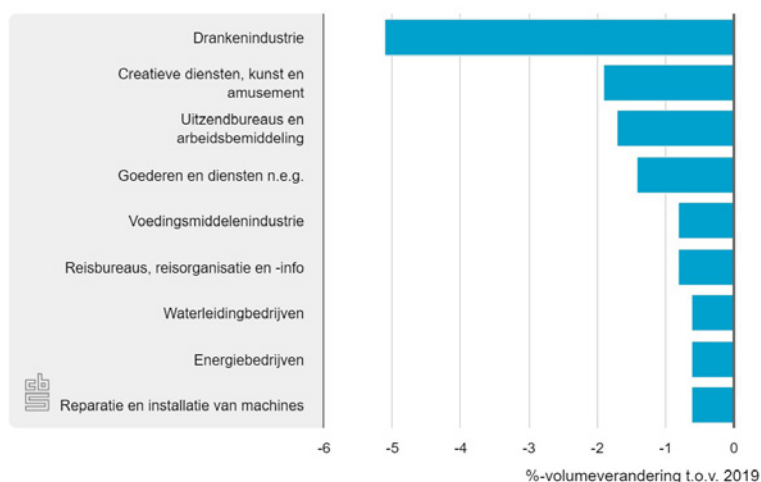

Dat de horeca veel productie van een bepaalde bedrijfstak afneemt, wil niet zeggen dat de horeca voor deze toeleverancier zelf ook van groot belang is. Zo is de voedingsmiddelenindustrie een van de topleveranciers voor de horeca, maar is de horeca zelf slechts een van de vele afnemers van producten uit de voedingsmiddelenindustrie, die voor meer dan de helft exportgericht is. De voedingsmiddelenindustrie leverde voor 549 miljoen euro minder aan de horeca in 2020 dan een jaar eerder. Dit staat gelijk aan een daling van de productie van de voedingsmiddelenindustrie van 0,8 procent (gecorrigeerd voor prijsveranderingen).

Hetzelfde geldt voor bedrijfstakken als de uitzendbureaus en energiebedrijven. Zij leverden in 2020 veel minder aan de horeca dan een jaar eerder, maar uitgedrukt als percentage van hun totale productie viel de daling met respectievelijk 1,7 en 0,6 procent nog mee.

Een uitzondering hierop is de drankenindustrie. Van alle Nederlandse bedrijfstakken is de drankenindustrie het sterkst verbonden met de horeca. Van de totale productie door deze relatief kleine bedrijfstak werd 10 procent in 2019 afgenomen door de Nederlandse horeca, met name door restaurants en cafés. De volumedaling van de leveringen aan de horeca bedroeg dan ook 5,1 procent van de totale productie van de drankenindustrie.

5.4 Daling van toeleveringen aan de horeca als aandeel in totale productie per bedrijfstak, 2020

Over heel 2020 daalde de productie door de drankenindustrie met 8,7 procent vergeleken met 2019 (gecorrigeerd voor prijsveranderingen). Naast productie voor andere bedrijfstakken, produceert de drankenindustrie voor export naar het buitenland, consumptie door Nederlanders en kan het voorraden opbouwen. De export daalde met 3,6 procent, de consumptie steeg met 2,9 procent en er werd meer geproduceerd dan er werd verkocht, waardoor er voorraden werden opgebouwd. Per saldo hielden deze posten elkaar in evenwicht, waardoor de productiedaling van de drankenindustrie volledig kan worden toegewezen aan de afname van het verbruik door andere bedrijfstakken, en dan met name de horeca.

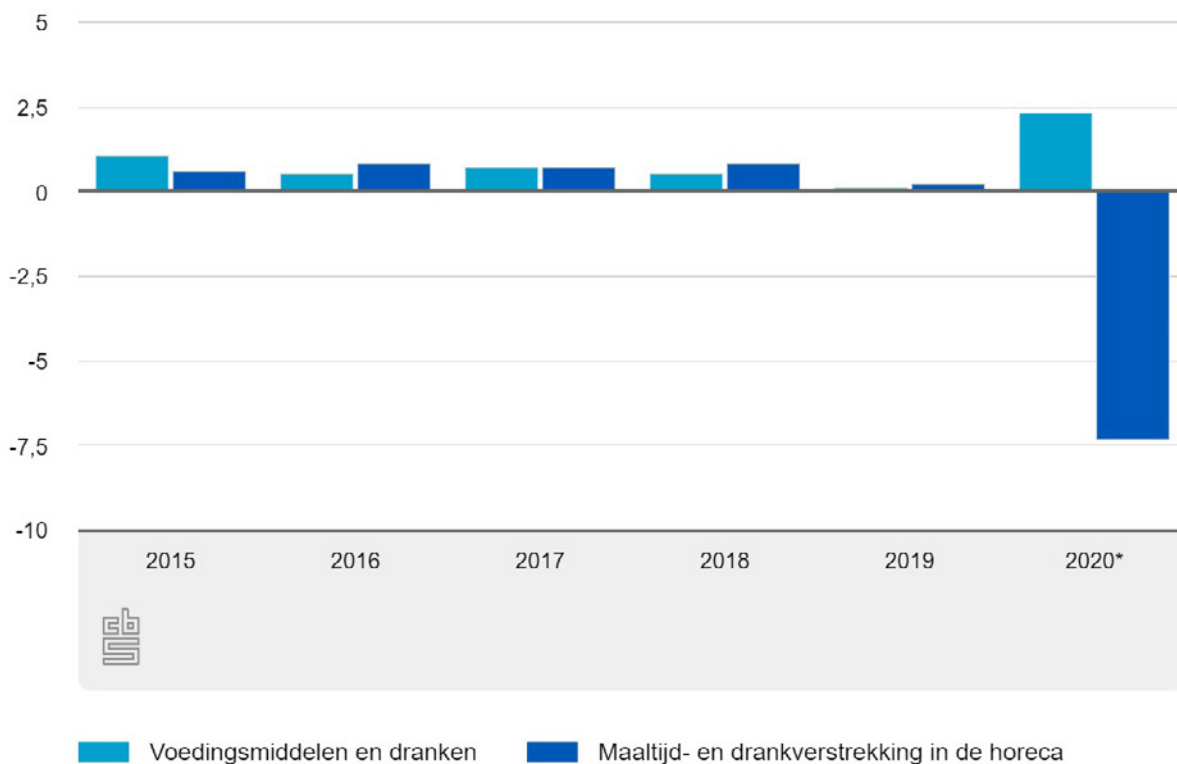
5.3 Consumptie van voedingsmiddelen en dranken

De sluiting van de horeca leidde tot meer aankopen van consumenten bij supermarkten. Per saldo draaiden supermarkten in 2020 7,1 procent meer omzet dan een jaar eerder; speciaalzaken, waaronder slijterijen, zetten in diezelfde periode 5,7 procent meer om (CBS 2021f). Uiteraard kwam dit niet alleen door de sluiting van de horeca, maar ook doordat een gedeelte van het jaar andere winkels niet of slechts beperkt open waren. Vooral bij typische horeca-producten als bier en wijn steeg de omzet sterk.

De consumptie van voedingsmiddelen en dranken steeg in 2020 met 2,4 miljard euro (prijzen van 2015). Het gaat hierbij om consumptie direct bij de producent of via de handel, zoals de supermarkt of slijterij. Voedingsmiddelen en dranken die worden geconsumeerd in de horeca worden gezien als consumptie van horecadiensten. Deze horecaconsumptie daalde in 2020 met 7,3 miljard euro (prijzen van 2015). De daling van de consumptie van maaltijden en drank in de horeca werd dus bij lange na niet goedgemaakt door de stijging van de consumptie van voedingsmiddelen en dranken bij producenten en in de handel.

5.5 Consumptie huishoudens, verandering t.o.v een jaar eerder

mld euro van 2015

Conclusies

De lockdowns van de horeca begonnen half maart 2020 en namen een steeds groter gedeelte van elk opvolgend kwartaal in beslag: in het eerste kwartaal was de horeca slechts twee weken gesloten, in het tweede kwartaal was dit al acht weken, in het vierde kwartaal elf weken en in het eerste kwartaal van 2021 de volle periode van bijna 13 weken. Alleen in het derde kwartaal van 2020 was er een tijdelijke opleving, toen de horeca tijdelijk de deuren weer mocht openen.

Ondanks de steeds langere duur van de lockdown per kwartaal, kenden vooral de branches kantines en catering, en fastfoodrestaurants en ijssalons een steeds minder grote omzetsdaling ten opzichte van een jaar eerder. Zij mochten geen klanten meer ontvangen, maar konden in veel gevallen nog wel afhaalmaaltijden verkopen en bezorgen. Het lijkt erop dat deze branches hier gedurende de lockdowns steeds bedrevener in raakten. Restaurants deden dit ook, maar in mindere mate. Cafés kenden deze mogelijkheid nauwelijks en zagen het omzetverlies samen met de duur van de lockdowns toenemen. Ook campings en hotels kenden een steeds minder grote omzetsdaling, maar zij mochten tijdens de tweede lockdown gasten ontvangen.

Niet verrassend was de horeca de bedrijfstak die het vaakst gebruik maakte van steunmaatregelen. Uit data tot en met april 2021 blijkt dat 75 procent van de horecabedrijven gebruik maakte van één of meerdere regelingen, terwijl het gemiddelde van alle Nederlandse bedrijven op 31 procent lag. Mede hierdoor steeg het aantal faillissementen in de horeca lang niet zo sterk als tijdens voorgaande crises. Het aantal bedrijfsopheffingen in de horeca steeg in 2020 met 12 procent, maar daalde in het eerste kwartaal van 2021 met 21 procent.

Door het uitblijven van een faillissementsgolf bleef vooral het aantal vaste banen (met een contract voor onbepaalde tijd) in de eerste maanden van de coronacrisis nog op peil. Naarmate de lockdown langer duurde daalde uiteindelijk ook het aantal vaste banen in de horeca. In maart 2021 lag het aantal horecabanen met een contract voor onbepaalde tijd 10 procent onder het niveau van een jaar eerder. In vergelijking met begin 2020 waren er in de eerste maanden van 2021 ruim 100 duizend horecabanen minder. De grootste daling zat bij de banen op oproepbasis en bij werknemers onder de 25 jaar oud.

De horeca is beperkt verweven met de rest van het Nederlandse bedrijfsleven. Dat is inherent aan het soort dienst dat de horeca levert: het is immers primair gericht op de verkoop aan Nederlandse en buitenlandse consumenten. Als afnemer van producten uit het Nederlandse bedrijfsleven speelt de horeca een grotere rol. De horeca heeft vooral met de drankenindustrie een sterke band. In 2019 kon deze branche nog 10 procent van haar productie kwijt aan de Nederlandse horeca. In coronajaar 2020 daalde dit naar 5 procent.

Referenties

CBS (2021a), [Gebruik van steunmaatregelen corona per 28 februari](#)

CBS (2021b), [Meeste bedrijven hadden geen extra extern vermogen nodig vanwege corona](#)

CBS (2021c), [Laagste aantal faillissementen in 21 jaar tijd](#)

CBS (2021d), [Minder bedrijven opgeheven in eerste kwartaal 2021](#)

CBS (2021e), [Tabellensets Nationale rekeningen 2020](#)

CBS (2021f), [Detailhandel: recordgroei in 2020, krimp in december](#)

Bijlage 3: Infographic Rijksoverheid: Einde steunpakket voor banen en economie

30 augustus 2021

Rijksoverheid

Einde steunpakket voor banen en economie

De coronamaatregelen zijn voor een groot deel opgeheven en de economie draait weer. Het steunpakket gaat economisch herstel in de weg zitten. Daarom stopt per 1 oktober het steunpakket dat onze economie 1,5 jaar heeft geholpen. Enkele aanvullende financiële regelingen lopen door.

Financiële regelingen die **stoppen** per 1 oktober 2021

Noodmaatregel Overbrugging voor Werkgelegenheid (NOW)

Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL)

Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)

Na het stoppen van de Tozo kunnen ondernemers die financiële ondersteuning nodig hebben een beroep doen op de tijdelijk aangepaste bijstand voor zelfstandigen (Bbz).

Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK)

Belastingmaatregelen, zoals belastinguitstel

Belastinguitstel aanvragen kan tot 1 oktober 2021. Alle ondernemers betalen vanaf dan weer belasting. Het terugbetalen van de opgebouwde belastingschuld start op 1 oktober 2022. Voor het terugbetalen is vanaf dan 5 jaar de tijd.

Financiële regelingen die **doorlopen** tot en met 31 december 2021

- Coronafinancieringsregelingen KKC, Qredits, BMKB-C en GO-C.
- Subsidieregeling evenementen.
- Enkele belastingmaatregelen, zoals de onbelaste reiskostenvergoeding en de betaalpaus voor hypotheek.

Aanvullend sociaal pakket

- Begeleiding van werk(loosheid) naar nieuw werk.
- Mogelijkheden tot om- en bijscholing en praktijkleren.
- Extra inzet om armoede en schulden tegen te gaan.
- Aanpakken van jeugdwerkloosheid.

Extra financiële regeling voor nachtclubs en discotheken

Het kabinet is bezig met een gerichte compensatieregeling voor nachtclubs en discotheken voor als deze sector na 1 oktober 2021 niet open kan.

alleen samen krijgen we
corona onder controle

Meer informatie:
rijksoverheid.nl/steunpakket

Koninklijke Horeca Nederland

Postbus 566
3440 AN Woerden
Pelmolenlaan 10
3447 GW Woerden

0348 48 94 89
info@khn.nl
www.khn.nl